

Esas Sayısı : 2013/40

Karar Sayısı : 2013/139

Karar Günü : 28.11.2013

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Edirne İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 60. maddesiyle değiştirilen 102. maddesinin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sosyal Güvenlik Kurumunca verilen idarî para cezasını peşin ödeyen davacının bu cezaya karşı açtığı davanın reddedilmesi üzerine, idarece para cezasının peşin ödeme nedeniyle tahsil edilmemiş dörtte birlik kısmı için düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Davacı şirket yetkilisi mahkememize vermiş olduğu dava dilekçesi ile, davalı idarenin davacı firma hakkında düzenlemiş olduğu 08/02/2012 tarihli idari para cezası işlemi ile 12.928,00 TL idari para cezası ile cezalandırılmasına karar verdiğini, anılan para cezası işlemi nedeniyle haksız çıkmaları halinde %25 indirim haklarının zayi olmaması amacıyla 15 günlük yasal süresi içinde %25 indirimli olarak para cezasını kuruma ödediklerini ve bu işleme karşı kuruma itirazda bulduklarını, itirazın reddedilmesi nedeniyle Edirne 2. Sulh Ceza Mahkemesine başvurduklarını, ancak davanın reddedildiğini, davanın reddinden sonra davalı idarenin para cezası işlemine karşı dava açılması nedeniyle %25 indirim hakkından yararlanamayacakları gerekçesi ile dava konusu edilen ödeme emri ile davacı firmadan 3.941,77 TL nin gecikme faizi ile birlikte ödenmesi için takip başlattığını belirtmiştir.

Davacı, davalı idarenin 5510 sayılı Yasanın 140. maddesinin 4. fıkrasına göre söz konusu paranın tahsilini talep ettiğini, söz konusu değişik (09/05/2007 tarih ve 5655 sayılı Kanununun 2.md ile) dördüncü fıkranın, “Ancak, Kurumca itirazın reddedilmesi veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte birlik ceza tutarı, 80 inci madde hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir..” kısmının ödemeye yapıldığı halde, yargı yoluna başvurulması durumunda indirim hakkını ortadan kaldıran düzenlemenin, kişinin Anayasal güvence altına alınmış “Hak arama hakkı ve hürriyetini” kısınladığından başta Anayasa olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “Hak arama hakkını” güvence altına alan hükümlerine de aykırı olduğunu ifade ederek Anayasa'ya aykırı olduğunun tespiti amacıyla Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine ve ön mesele yapılarak Anayasa'ya aykırılık iddiasının giderilmesinden sonra esas hakkında karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı kurum vekili Anayasaya aykırılık iddiasının giderilmesi yoluna başvurulmadan davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Davacı tarafından işbu davada 5510 sayılı Yasanın 140. maddesinin değişik 4. fıkrasının Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de 5510 sayılı Yasanın 140. maddesinin bulunmadığı, söz konusu düzenlemenin 506 sayılı Mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 140. maddesinin 4. fıkrası olduğu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ile Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 106/1 (Değişik madde: 17/04/2008-5754 S.K./64. mad) ile yürürlükten kaldırıldığı, olayda davacıya 5510 sayılı Yasanın 102. maddesinin uygulandığı, söz konusu düzenlemenin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ile Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin (1) bendinin 5. fıkrası olan "İdari para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme idari para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörttebirlik ceza tutarı, 89 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir." hükmü olduğu tespit edilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "sosyal hukuk devleti", insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetken, eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açık olan devlettir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmaktadır.

"2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Maddenin tanımından bu hakkın yalnızca yargılama aşamasının adilliğinin değil, mahkemeye erişimini de kapsadığı açıktır. Kişilerin adalete erişiminin kolaylıkla sağlanması ve herhangi bir sınırlama ile karşılaşılmaması adil yargılanma hakkının gereğidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de "herkes iddialarını mahkeme önüne taşıma hakkını" adil yargılama ilkesinin bir unsuru olarak kabul etmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarında belirtildiği üzere, adil yargılanma kapsamında yer alan en geniş kavramlardan biri olan mahkemeye erişim hakkının, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerin belirlenmesi amacıyla mahkemeye erişim hakkını ve davasının adil bir yargılama ile esastan karara bağlanmasını talep etme hakkını teminat altına aldığını belirtmektedir. (Golder İngiltere, 21 Şubat 1975- 36, Seri A no. 18; ve Lichtenstein Prensi Hans-Adam II v. Almanya [GC], no.42527/98, - 43.). Bununla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, mahkemeye erişim hakkının mutlak olmayıp, adaletin iyi ve hızlı yönetilmesini sağlamak amacıyla ulusal otoriteler tarafından uygulamaya konulan usuli kural ve düzenlemelere tabi tutulabileceğini belirtmiştir. Ancak uygulanan sınırlamalar bireye tanınan erişim hakkının özüne etkili olacak şekilde kısıtlama ya da daraltma getirmemelidir. Meşru bir amaç taşımayan ve kullanılan yöntem ve ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantısallık olmayan bu tür bir sınırlamanın Sözleşmenin 6. maddesi 1.

paragrafı ile uyum içinde olacağını söyleyemeyeceğini kabul etmiştir. (Ashingdane v. İngiltere, 28 Mayıs 1985, - 57, Seri A no.93).

Mahkemeye başvurmak için kabul edilebilir harç dışında, ayrıca davacının ilk derece mahkemesine başvurduğunda davayı kaybetmesi halinde ilaveten verilen idari para cezasının 1/4'ünde ödemeye zorlanması mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasıdır.

Mevzuatımızda idari para cezalarını düzenleyen 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinin 6. fıkrasında "Kabahat dolayısıyla idari para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir, idari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez." şeklinde düzenleme yapılarak peşin ödeme halinde yapılan 3/4 oranındaki ödemeyi müteakip, mahkemeye başvurulması halinde kalan 1/4 miktarın tahsil edilmesi halini, mahkemeye erişimi kısıtlayacağı için düzenlenmemiştir. Benzer mahiyetteki idari para cezalarında farklı düzenlemeler hukuk devletinin öngörülebilirlik ve belirlilik ilkesine de aykırılık oluşturacaktır. Yasal sistemin hem bireysel hem de toplumsal açıdan adil sonuçlar doğurması gerekir. Devletin sadece hak arama ve hukuki yollara başvurulmasını düzenlemesi ve bunları açık tutması yeterli değildir; aynı zamanda bu yolların etkinliğini sağlamak mükellefiyeti vardır. İdari para cezalarını ödeyen kişileri mahkemeye başvurmayı engelleyecek şekilde caydırı miktarda 1/4 oranında ilave mali külfet yüklenmesi için meşru ve haklı bir amaç bulunmadığı gibi düzenlemenin orantılı olmadığı da değerlendirilmektedir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ile Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin (1) bendinin 5. fıkrası olan "...Ancak Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörttebirlik ceza tutarı, 89 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir." kısmının Anayasa'nın 2. ve 36. maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği kanaati ile dava dosyasının tüm belgeleri ile onaylı suretinin dosya oluşturularak Anayasa Mahkemesine sunulmasına, iş bu karar aslı ile dosya suretinin Anayasa Mahkemesine tebliğinden itibaren 5 ay beklenilmesine, 5 ay içinde netice gelmezse mevcut mevzuata göre davanın görülerek çözümüne devam edilmesine, kararın taraflara tebliğine 28.03.2013 tarihinde karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin dördüncü fıkrası ile itiraz konusu cümlenin yer aldığı beşinci ve devamı fıkraları şöyledir:

"İdari para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idari para cezası kesinleşir.

İdari para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde,

bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme idarî para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörttebirlik ceza tutarı, 89 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir.

Mahkemeye başvurulması idarî para cezasının takip ve tahsilini durdurmaz. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmeyen idarî para cezaları, 89 uncu madde hükmü gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

İdarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlar.

İdarî para cezaları hakkında, bu Kanun ve 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununda hüküm bulunmayan hallerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır."

B- İlgili Görülen Yasa Kuralı

5510 sayılı Kanun'un ilgili görülen 89. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Kurumun prim ve diğer alacakları süresi içinde ve tam olarak ödenmezse, ödenmeyen kısmı sürenin bittiği tarihten itibaren ilk üç aylık sürede her bir ay için % 3 oranında gecikme cezası uygulanarak artırılır. Ayrıca, her ay için bulunan tutarlara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Yeni Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır. Ancak, ödemenin yapıldığı ay için gecikme zammı günlük hesaplanır. Bakanlar Kurulu, ilk üç ay için uygulanan gecikme cezası oranını iki katına kadar artırmaya veya bu oranı % 1 oranına kadar indirmeye, yeniden kanunî oranına getirmeye ve uygulama tarihini belirlemeye yetkilidir. Dava ve icra takibi açılmış olsa bile, prim ve diğer Kurum alacaklarının ödenmemiş kısmı için gecikme cezası ve gecikme zammı tahsil edilir."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi içtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 2.5.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Evren ALTAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüştülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kişilerin mahkemeye erişiminin kolaylıkla sağlanması ve bu konuda herhangi bir sınırlamayla karşılaşılmasının hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının bir gereği olduğu, herkesin iddialarını mahkeme önüne taşıma hakkının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince de adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak kabul edildiği ve bu konuda hakkın özüne etkili olmayacak şekilde yapılabilecek düzenlemelerin ölçülü olması gerektiğinin belirtildiği, açılan davanın kaybedilmesi durumunda davacının dava konusu idarî para cezasının dörtte birini ödemeye zorlanmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtlayıcı nitelik taşıdığı, itiraz konusu kural benzeri bir düzenlemeye Kabahatler Kanunu'nda yer verilmediği hususu dikkate alındığında benzer nitelikteki idarî para cezaları yönünden farklı düzenlemeler getirilmesinin hukuk devletinin öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerine aykırılık oluşturduğu, Devlet tarafından hak arama yollarının açık tutulmasının yeterli olmadığı, bu yolların etkinliğinin de sağlanması gerektiği, mahkemeye başvurmayı caydırıcı şekilde davacılara ek mali külfet yüklenmesinin meşru ve haklı bir amacının bulunmadığı gibi orantılı da olmadığı belirtilerek itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin beşinci fıkrasında, idarî para cezalarının Sosyal Güvenlik Kurumuna itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçünün tahsil edileceği ve peşin ödemenin idarî para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemeyeceği belirtildikten sonra, itiraz konusu üçüncü cümlede, Sosyal Güvenlik Kurumunca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte birlik ceza tutarının, Kanun'un 89. maddesinin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edileceği hükme bağlanmıştır. Kanun'un 89. maddesinin ikinci fıkrası, Sosyal Güvenlik Kurumunun alacaklarının süresi içinde ödenmemesi halinde gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmasını öngörmektedir.

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

Mahkemeye erişim hakkı, hak arama özgürlüğünün bir gereği olmakla birlikte, hak arama özgürlüğünün varlığının kabulü için tek başına yeterli bulunmamaktadır. Kişilere yargı mercileri önünde dava açma hakkı tanıyan bir düzenlemenin, mahkemeye erişimi etkisiz kılacak ya da yargı yoluna başvurmayı önemli ölçüde zorlaştırıcı veya caydırıcı nitelikte kurallar içermesi halinde bu düzenlemenin hak arama özgürlüğüne uygun olduğundan söz edilemez.

Kanun koyucu, idarî para cezalarının Sosyal Güvenlik Kurumuna itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçünün tahsil edilmesini öngörmüş ve peşin ödemenin idarî para cezalarına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemeyeceğini belirtmiştir. Peşin ödeme halinde para cezasının dörtte üçünün tahsil edilmesi, peşin ödemenin özendirilmek suretiyle alacağın bir an önce tahsili amacını gütmektedir.

Peşin ödeme sonrasında idarî para cezasına karşı idareye itiraz veya yargı yoluna başvurulması ve bu başvurunun reddine karar verilmesi durumunda, daha önce tahsilinden vazgeçilmiş olan dörtte birlik ceza tutarının tahsil edileceğinin öngörülmesi, bu cezalara karşı hak arama özgürlüğünü kullanan kişilere bir tür yaptırım uygulanması sonucunu doğurmaktadır. Peşin ödedikleri idarî para cezası tutarı dışında yeni bir ödeme ile

yükümlü kılınmaları, kişilerin bu cezalara karşı itiraz veya dava yoluna başvurmalarını caydırıcı bir nitelik taşımaktadır. Peşin ödeme sonrası itiraz yoluna başvurulmadığı ya da dava açılmadığı takdirde idarece hiçbir zaman istenilemeyecek olan bir tutarın, bu yollara başvuran ve başvurusu reddedilen kişilerden tahsil edileceğinin öngörülmesi, hak arama özgürlüğünün ihlaline yol açan açık bir müdahaledir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 36. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU, Erdal TERCAN ile M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 60. maddesiyle değiştirilen 102. maddesinin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU, Erdal TERCAN ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 28.11.2013 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Zühtü ARSLAN

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

5510 sayılı Kanununun 102. maddesinin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasaya aykırılığı itirazı üzerine anılan hüküm Anayasanın 36. maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Beşinci fıkrada, idarî para cezalarının, Sosyal Güvenlik Kurumuna itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce onbeş gün içinde peşin olarak ödenmesi hâlinde dörtte üçünün tahsil edileceği ve peşin ödemenin idarî para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemeyeceği; aynı fıkranın iptal edilen üçüncü cümlesinde ise, Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi hâlinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte birlik ceza tutarının da tahsil edileceği belirtilmiştir. Kararda, bu hükmün hak arama özgürlüğüne uygun olmadığı gerekçesiyle iptaline hükmedilmiştir.

Anılan maddenin dördüncü fıkrasında, idarî para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödeneceği veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebileceği ve itirazın takibi durduracağı; Kurumca itirazı reddedilenlerin ise otuz gün içinde mahkemeye başvurabileceği hükme bağlanmıştır. Buna göre, idarî para cezasına karşı Kuruma itiraz edilmesi mümkün olduğu gibi yargı yoluna gidilmesi de mümkündür. Üstelik, itirazın takibi durduracağı belirtilerek hak arama hürriyetini güçlendiren önemli bir güvence de sağlanmıştır.

Cezanın dörtte üçünü ödedikten sonra Kuruma itiraz eden veya mahkemeye müracaat eden yükümlüden, Kurumun lehine karar verilmesi hâlinde cezanın ödenmeyen dörtte birinin de tahsil edileceğinin öngörülmesi ilgiliye yeni bir yükümlülük getirmemektedir. Kaldı ki, gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzulî yere meşgul edilmeksizin uyumsuzlukları makul sürede bitirebilmesi gibi kamu yararının gerektirdiği durumlarda başvuruculara yeni yükümlülükler getirilmesi de mümkündür. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurulara ilişkin çeşitli kararlarında, bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemenin kamu otoritelerinin takdir yetkisi içinde olduğunu ve öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hale getirmediği veya aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğini söylemeyeceğini hükme bağlamaktadır (Örn. B.No: 2013/1613, 2/10/2013).

Anayasa Mahkemesi, hak arama özgürlüğünü engellediği iddiasıyla Anayasaya aykırılığı iddia edilen ve kamu alacağı ile ilgili kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlunun itirazında tamamen veya kısmen haksız çıkması hâlinde hakkındaki itirazın reddolunduğu miktardaki kamu alacağının %10 zamla tahsil edileceğini öngören 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 58. maddesinin beşinci fıkrasına ilişkin 3/2/2011 tarihli ve E.2009/83, K.2011/29 sayılı kararında da, kişilerin yargı mercileri önünde sahip oldukları anayasal hakların engellenmediği, idarî para cezalarına karşı yargı yolunun kapatılmadığı ve mahkemelerin bu işlemlerle ilgili davaları inceleyerek gerekli kararları vermekten alıkonulmadığı gerekçesiyle kuralın hak arama hürriyetini engelleyen bir yönünün bulunmadığına hükmetmiştir. İtiraz konusu kuralda da, idarî para cezalarına karşı itiraz edilmesi ve yargı yoluna başvurulması engellenmemiş, aksine itirazın takibi

durdurması öngörölmüş, Kurumca itirazı reddedilenlerin mahkemeye başvurabilecekleri ve peşin ödemenin idarî para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Bu itibarla, peşin ödemenin teşvik edilmesi, tahsilâtın hızlandırılması ve dava sayısının azaltılması amacıyla getirildiği anlaşılan mezkûr kuralla, şartlı olarak tahsilinden vazgeçilen meblağın da haksız çıkma hâlinde ödeneceğinin hükme bağlanması, ilgililere getirilmiş yeni bir yükümlölük olarak değerlendirilemeyeceği gibi böyle sayılsa bile mahkemeye erişimi etkisiz kılacak veya yargı yoluna başvurmayı önemli ölçüde zorlaştıracı veya caydırıcı nitelikte, dolayısıyla da hak arama hürriyetine uygun olmayan bir düzenleme olarak değerlendirilemez.

Açıklanan sebeplerle, itiraz konusu kuralın Anayasanın 36. maddesine aykırı olmadığı ve iptal talebinin reddine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle iptal yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Erdal TERCAN

Üye
M. Emin KUZ